

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА СЮРРЕАЛИЗМА ВЪРХУ ДИЗАЙНА НА МОДНАТА ИЛЮСТРАЦИЯ ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XX ВЕК

Яна Василева

Нов български университет
Email: yvasileva@nbu.bg

РЕЗЮМЕ — Настоящата статия разглежда възникването и развитието на сюрреализма и въздействието на стила върху дизайна на модната илюстрация в началото на двадесети век. Анализирани са различните течения в изобразителното изкуство и тяхната проекция върху стилизацията на модната рисунка в началото на двадесети век. Коментирани са разнообразни примери от известни автори, поместени в дамския периодичен печат.

Ключови думи: илюстрация, модна илюстрация, сюрреализъм

THE EFFECT OF SURREALISM ON THE DESIGN OF FASHION ILLUSTRATION IN THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY

Yana Stefanova Vasileva

NBU, Sofia, Bulgaria
Email: yvasileva@nbu.bg

ABSTRACT— This article discusses the emergence and development of fantastic painting and the influence of surrealism on the design of fashion illustration at the beginning of the twentieth century. The different trends in fine arts and their projection on the design of fashion drawing at the beginning of the twentieth century are analyzed. A variety of examples of well-known authors in the women's periodic press have been commented on.

Keywords: illustration, fashion illustration, surrealism

ВЪВЕДЕНИЕ

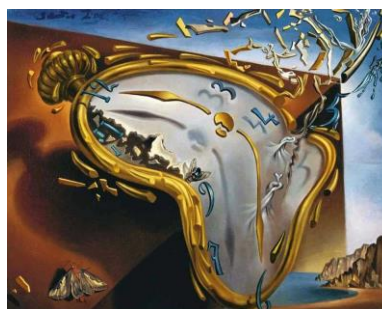
Сюрреализмът е стил във визуалните изкуства, възникнал във Франция след първата световна война. Характерните белези на стила са премахване на границите между реалния свят и фантазията. В основата си сюрреализмът се фокусира върху развитието на идеите в съня и реалността. Париж се обособява като център на движението. Течението увлича в себе си поети, дизайнери, художници, фотографи, изследователи. Основоположникът на сюрреализма André Breton събира голям кръг от артисти, които споделят неговите идеи. През 1924 г. той публикува първия „Манифест на сюрреализма“, в които е изложил всичките идеи на течението. Стилът се разпространява по-масово в периода след двадесетте години на двадесети век. Артистите пресъздават разнообразни сюжети - продукт на подсъзнанието. В търсене на нови състояния художниците експериментират с употреба на алкохол, наркотици, хипноза и транс. На своите сбирки те разказват сънищата си и колективно ги анализират. Също така артистите търсят скритите асоциации и ги развиват в игри на думи и писане на художествени текстове. В движението участват писатели и фотографи, които търсят нови форми на изява в модерното изкуство. Сюрреалистите се опитват да отключат несъзнателното в изкуството и се стремят да го изобразят в своите творби. Търсенето на нов художествен изказ води до развитието на две нови художествени техники, използвани в творческия процес. Първата техника е така нареченият фротаж. При фротажа художникът натрива с тъп молив различни релефни форми с цел пренасяне на изображението. Другата техника носи наименованието гратаж, и е използвана в живописата. При гратажа художниците изстъргват полузасъхналата боя от платното и разкриват отпечатъка на предмета, разположен в първия пласт на картината. В областта на художествената фотография са използвани различни ефекти: многократна експонация, фотомонтаж, соларизация, за да бъдат постигнати усещането за сън и халюцинация. Освен техническите способности фотографите изваждат от контекста заснетите обекти и ги поставят в нови ситуации. Сюрреализмът е оказал силно въздействие в областта на модата и е повлиял върху дизайна на модната илюстрация.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Някои от сюрреалистите дават пълна свобода на своето въображение. Художникът Salvador Dalí е сред авторите, създали картини отворени, за различни интерпретации. В неговото творчество най-силно е застъпено влиянието на Общата теория на относителността, публикувана през 1920 г. В периода 1922-1926 г. художникът посещава Академията „Сан Фернандо“ в Мадрид, където експериментира в сферата на кубизма и дадаизма. През 1926 г. той заминава за Париж; там се запознава с Pablo Picasso и е привлечен в кръга на художниците сюрреалисти. Огъването на времето под въздействието на гравитацията силно впечатлява младия художник. Dalí представя тази тема в редица свои произведения. Изменчивостта на времето силно вълнува художника. Той развива темата в своите фантастични картини, като представя времето като разтекли се часовници. Стрелките са спрени на различни часове, което е направено с цел засягане на темата за смъртта и приближаващия сетен час на всеки човек. Картината „The Persistence of memory“ е може би най-популярното произведение на автора. Живописната творба е създадена през 1931 г. и представя с фотографска точност визуалната проекция на сънищата. Композицията е изградена от няколко водещи обекта, поставени в сложна взаимовръзка. Фантастичният пейзаж на задния план навява различни асоциации. Пространствата между обектите затварят различни форми, които могат да бъдат разчетени като силуети на човешко лице и др. Цялостната картина представя сложната реалност на фантастичните сънища. През годините художникът е развил темата в цяла серия живописни платна, които са много популярни. (Фиг.1,2)

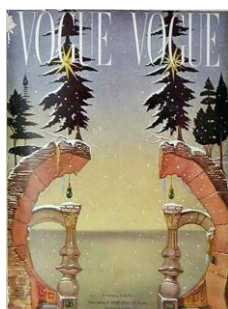

Фиг.1

Фиг.2

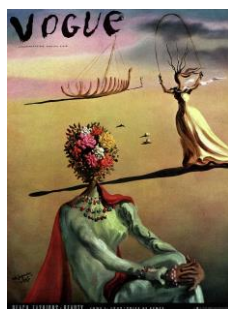
Фантастичните образи, пресъздадени с фотографска точност, оказват влияние върху дизайна на модните илюстрации. Някои автори попадат под въздействието на новите идеи и проектират кориците на някои от най-популярните модни списания. Salvador Dalí е един от многото автори, илюстрирали кориците на сп. „Vogue“. Ярките композиции представляват кулминацията в неговото творчество и показват силното увлечение на автора към модата. Яркия колорит и вплитането на разнородни форми в един общ силует моментално приковават вниманието. Неговият усет за изграждане на композицията проличава в реализацията на всяка негова творба. Особено впечатляваща е корицата, публикувана през 1946 г., когато художникът създава първата си корица за списанието. В нейния дизайн авторът използва комбинация между архитектурни елементи и женски профили.(Фиг.3) През 1947 г. художникът изгражда много интересна композиция. В нея женската фигура е разположена в центъра на илюстрацията и е съставена от най-разнообразни обекти. Целият силует е изпълнен с предмети, символизиращи архитектурата на Париж.(Фиг.4) В различните си композиции Salvador Dalí изгражда женския образ от различни елементи, като работи с разнообразни техники. В по-късните си произведения художникът включва и черно-бели фотографски изображения в дизайна на композицията. В средата на четиридесетте години е публикувана негова графика, изпълнена в техниката офорт, която изразява по най-категоричен начин идеята за преплитане на пространството и образите.(Фиг.6) Корицата на списание “Vogue”, публикувана през 1971 г., представя портретите на популярни личности, изпълнени във фото-колажна техника и поставени в сюрреалистична среда. Цялостната идея на автора за дълбочина и пространство е представена като цветен фотоколаж в предния план на композицията.(Фиг.7)

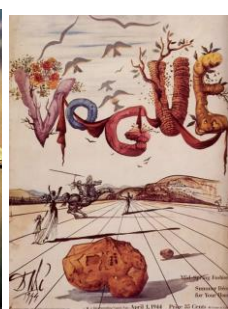
Фиг.3

Фиг.4

Фиг.5

Фиг.6

Фиг.7

Разностранните интереси на художника са насочени в различни сфери на дизайна. Dalí проектира дрехи, бижута, дори флакони за парфюми. Много интересни са неговите проекти за модни аксесоари, разработени в различни форми, вдъхновени от законите на сюрреализма. Така например различните по форма шапки, които художникът проектира, създават съвсем нова визия на силуета и формата на дамските аксесоари, непознати до този момент. Формата,

която преминава през различни трансформации - от дамска обувка до шишенце с туш, е едно от най-емблематичните попадения на художника. (Фиг.8) Идеята възниква през 1933 г., когато Dalí е заснет от съпругата си Gala с дамска обувка на главата и рамото.(Фиг.9) В последствие темата е доразвита и се превръща в съвместен проект с модната дизайнерка Elsa Schiaparelli. Шапката е изработена в материал, заснета и публикувана в престижното модно издание „L'Officiel de la Mode et de la Couture“.(Фиг.10)

Фиг.8

Фиг.9

Фиг.10

В края на двадесетте години на двадесети век Dalí се запознава с вече утвърдената модна дизайнерка Elsa Schiaparelli. Това приятелство прераства в успешна колаборация. Първият съвместен проект на двамата артисти е художествена фотография на модел, реализирана през 1929 г. Заснета е от Salvador Dalí, и е дорисувана с черен туш. Екстравагантното колие е изработено от дизайнерката и отлично се вписва в цялостния замисъл на фотографията.(Фиг.11) Двамата артисти са дълбоко повлияни от сюрреалистичните идеи и включват в своята работа различни техники и похвати. Творческият тандем реализира серия съвместни проекти, които им донасят световна популярност. През 1936 г. дизайнерката включва в своя фотосесия списанието „Minotaure“, чиято корица е разработена от Salvador Dalí.(Фиг.12,13) През следващата 1937 г. двамата реализират проекта, озаглавен „Lobster dress“ за Мс. Уолис Симпсън, (Фиг.14), а през 1938 г. двамата осъществяват проекта „Shoe Hat“.(Фиг.15) Години по-късно техните иновативни идеи служат за вдъхновение на редица съвременни дизайнери.

Фиг.11

Фиг.12

Фиг.13

Фиг.14

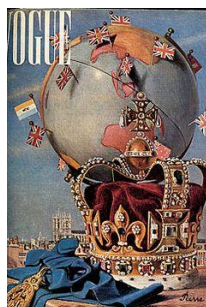
Фиг.15

Художникът Pierre Roy е един от многото френски автори, работили в областта на сюрреализма. През своята дългогодишна творческа дейност той взема участие в голям брой изложби. През 1925 г. художникът се включва в първата сюрреалистична експозиция, в която участват и художниците Giorgio De Chirico, Max Ernst и Pablo Picasso. През следващата година художникът реализира и първата си самостоятелна изложба. Pierre Roy е вдъхновен от идеите на сюрреализма. Той изработва голям брой корици за британското издание на сп. „Vogue“, подчинени на фантастичните идеи, пропагандирани в движението. В периода 1930-1940 г. списанието помества поредица илюстрации, изпълнени от дизайнера. Цветните

натюрморти показват една друга гледна точка към пресъздаването на реалността.(Фиг.16,17,18)

Фиг.16

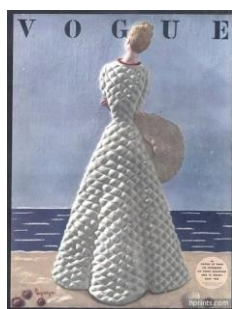

Фиг.17

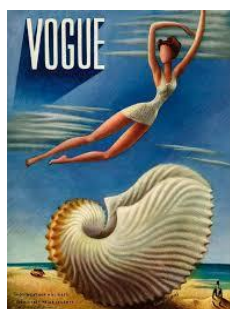

Фиг.18

Илюстраторът Georges Lerare също се вдъхновява от сюрреализма и проектира разнообразни корици за американското издание на списанието. Неговият подход към изграждането на изображенията се развива като техника от работите на другите артисти; въпреки това момичето, загледано в безкрайността на океана, е сред най-популярните му разработки. Корицата е публикувана през 1938 г. в юлския брой на списанието. Изграждането на дрехата на модела представлява специфичен подход към рисунъка, близък до фотореализма.(Фиг.19) Тази тенденция може да бъде отчетена и в корицата, проектирана от художника Miguel Covarrubias, издадена през 1937 г. Илюстрацията е озаглавена „Beach fantasy“.(Фиг.20) Свободно плуващата фигура, разположена в композиционния център на корицата, създава впечатлението за друга реалност. Уголемената раковина, поставена на преден план, е предадена в силно преувеличен мащаб спрямо всички други обекти. Цялата композиция създава усещането за един сюрреалистичен сън, представен изключително реалистично от художника. Корицата, изработена от по-малко известния художник Eugene Bergman, е много въздействаща. Авторът използва топлите нюанси, за да получи по-голяма дълбочина в изработката на композицията, в същото време моделът е поставен в дълбока перспектива.(Фиг.21)

Фиг.19

Фиг.20

Фиг.21

Сюрреализмът е широко застъпен в различните сфери на дизайна. Движението е оказало въздействие върху художествената фотография, която е поела в съвсем нова посока. През 1946 г. в списание “Vogue” започва работа един талантив фотограф, които също се движи в кръга на сюрреалистите. Името на младия артист постепенно се утвърждава в модните среди. Erwin Blumenfeld развива много успешна кариера като моден фотограф в САЩ, където емигрира заради войната. Там той има възможността да работи за най-престижните печатни издания „Harper's bazaar“, „Vogue“ и „Life“. През 1950 г. фотографът създава една от най-емблематичните корици на американското издание на сп. “Vogue”. За корицата той използва фотоколажна техника, като цялостно трансформира снимката на популярния модел Jean

Patchett.(Фиг.22,23) През следващите години Blumenfeld реализира и други проекти за списанието, цялостно издържани в стилистиката на сюрреализма.(Фиг.24,25)

Фиг.22

Фиг.23

Фиг.24

Фиг.25

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През различните исторически епохи стиловете и теченията в изкуството поставят своя отпечатък върху дизайна на модната илюстрация. Сюрреализмът е стил в изкуството, оказал въздействие върху визията на модната илюстрация през първата половина на двадесети век и послужил за вдъхновение на голям брой съвременни автори. Фантастичните образи и сложните послания, закодирани в композициите, представляват интерес за мнозина.

ЛИТЕРАТУРА

- Фартинг, С. (2015) Изкуството цялата история, Книгомания
 Janson, H. Janson A. (2014) История на изкуството, Елементи
 Robinson, J. (2015) The fine art of fashion illustration, Frances Lincoln limited
 Blackman, C. (2007) 100 years of fashion illustration, Laurence King US
 Calahan, A.(2016) Fashion Plates: 150 Years of Style, Yale University Press
 Лирой, К. (2016) Сюрреализъм, Taschen
 Kazanjian, D. (2017) Vogue: The covers, Abrams Books
 Angeletti, N. Oliva, A. 2012 In Vogue: An illustrated History of the World's Most Famous Magazine

ЕЛЕКТРОННИ РЕСУРСИ

- https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5_%D0%91%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BD/ Последен достъп 23.05.2019
<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%8E%D1%80%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D1%8A%D0%BC/> Последен достъп 23.05.2019
<http://e-scriptum.com/fotografia-i-sjurrealizym/> Последен достъп 23.05.2019
<http://aristocratsofthesoul.com/fashion-fragrances-salvador-dali/> Последен достъп 23.05.2019
<http://www.ideanow.online/dali-vogue/> Последен достъп 23.05.2019
<https://www.dalipaintings.com/vogue-cover.jsp/> Последен достъп 23.05.2019
<http://modearte.com/salvador-dali-for-vogue/> Последен достъп 30.05.2019
<https://www.vogue.com/article/dali-schiaparlli-in-daring-fashion-exhibit-dali-museum/> Последен достъп 30.05.2019
<https://www.philamuseum.org/collections/permanent/65327.html/> Последен достъп 30.05.2019

<https://lonewolfmag.com/elsa-schiaparelli-surrealist-fashion-designer/> <https://lonewolfmag.com/elsa-schiaparelli-surrealist-fashion-designer/> Последен достъп 30.05.2019
<https://lonewolfmag.com/elsa-schiaparelli-surrealist-fashion-designer/> Последен достъп 30.05.2019
<https://lonewolfmag.com/elsa-schiaparelli-surrealist-fashion-designer/> Последен достъп 30.05.2019
<http://www.palaisgalliera.paris.fr/en/work/shoe-hat-elsa-schiaparelli-collaboration-salvador-dali/>
Последен достъп 30.05.2019
https://en.wikipedia.org/wiki/Erwin_Blumenfeld/ Последен достъп 30.05.2019